

Justitiedepartementet

103 33 Stockholm

Ett säkert statligt ID-kort – med e-legitimation

(Ju2019/01281/L4)

Allmänt

Försäkringskassan välkomnar förslag som leder till att identitetsrelaterad brottslighet motverkas men konstaterar samtidigt att utredningens förslag enbart kommer att möta delar av den problematik kopplad till identiteter som finns i dagsläget. Försäkringskassan bedömer att förslagen i praktiken enbart kommer att få marginell effekt på den brottslighet som riktas mot socialförsäkringen.

Detta eftersom identitetsbaserad brottslighet i sammanhanget välfärdsrelaterad brottslighet i huvudsak inte handlar om felaktigt utfärdade identitetshandlingar utan om felaktigt användande av identitetshandlingar och om utnyttjade identiteter. Försäkringskassan ser bl.a. problem med identitetsbaserad brottslighet som omfattar icke folkbokförda individer och ageranden som möjliggörs av att identiteter inte kontrolleras.

Även om utredningens uppdrag varit begränsat vill Försäkringskassan lyfta fram behovet av åtgärder även mot denna typ av brottslighet och anser att ytterligare åtgärder behöver utredas. Att säkerställa att förfalskade handlingar eller handlingar utfärdade till fel person inte används är viktigt, men Försäkringskassan anser att det är lika viktigt att i och för sig korrekta handlingar, utfärdade till rätt person, inte i ett senare skede missbrukas av annan. Det krävs därför inte bara ett tydligt och säkert regelverk (rättsligt och tekniskt) kring utfärdandet utan även kring användningen av identitetshandlingar. Detta kan endast delvis åstadkommas med tekniska åtgärder. Minst lika viktigt är åtgärder som säkerställer att missbruk kan upptäckas och beivras, såsom kontroller och straffrättsliga åtgärder.

Försäkringskassan vill framhålla att identitetsbaserad brottslighet inte enbart handlar om direkta ekonomiska konsekvenser för de drabbade individerna och för samhället. Det är viktigt att i detta sammanhang också framhålla att persondata i sig är en värdefull tillgång och att missbruk av identiteter kan vara ett led för oseriösa aktörer att olagligen komma över persondata de saknar rätt till. Det är viktigt att samhällets åtgärder mot identitetsmissbruk även omfattar dessa företeelser. Detta perspektiv bör få mer fokus i den fortsatta beredningen.

Avsnitt 8.6.3 Välfärdssystemen

Utredningen lämnar inget förslag om krav på identifiering med det statliga fysiska identitetskortet hos Försäkringskassan men uttalar bl.a. att personer som uppfyller villkoren för en statlig identitetshandling som huvudregel bör styrka sin identitet med en sådan handling hos myndigheter inom välfärdssystemen. Försäkringskassan anser

att detta kan bli svårt utan författningsstöd. I avsaknad av författningsreglering gäller fri bevisföring. Inom ramen för den fortsatta beredningen behöver dessa frågor analyseras närmare.

10.2.10 Återkallelse

Det framgår inte uttryckligen vad som gäller för personer som upphört att vara folkbokförda. Om det ska finnas ett krav på folkbokföring för att få en handling utfärdad men inte för att kunna använda handlingen kan kravet på folkbokföring vid utfärdande ifrågasättas. Vid långvarig frånvaro från landet ska personnumret bli vilande och det behöver klargöras om handlingen då fortsatt ska vara giltig. Eftersom en stor del av den identitetsbaserade brottsligheten riktad mot välfärdssystemen i dagsläget bygger på en i och för sig korrekt utfärdad men sedan missbrukad handling är det angeläget att denna problematik analyseras noggrant.

11.7 Sekretessfrågor

Utredningen föreslår inget sekretesskydd för uppgifter om fingeravtryck och de biometriska uppgifter som tas fram ur dessa eller för de uppgifter som tas fram vid kontroller eftersom utredningen bedömer att det inte är fråga om allmänna handlingar och frågan om sekretess därför inte blir aktuell. Försäkringskassan anser att frågan om sekretess är aktuell för samtliga uppgifter som förvaras hos en myndighet och inte bara uppgifter i en allmän handling. Tystnadsplikt gäller för uppgifter som omfattas av sekretess och uppgifter kan bli aktuella för utlämnande mellan myndigheter oavsett om de ingår i en allmän handling eller inte. Försäkringskassan anser därför att sekretessfrågorna behöver analyseras ytterligare.

Avsnitt 12.3 En statlig e-legitimation

Försäkringskassan är i och för sig positiv till att det utfärdas en statlig e-legitimation och instämmer i utredningens bedömning att en e-legitimation på den högsta tillitsnivån behöver finnas på en fysisk bärare.

Försäkringskassan efterfrågar dock ett utförligare resonemang kring behovet av en e-legitimation på säkerhetsnivå 4. Enligt Försäkringskassan är det viktigt att göra en avvägning mellan e-legitimationens säkerhet och dess användbarhet innan man går vidare med förslaget. Det är möjligt att de situationer där behovet av en e-legitimation på nivå 4 finns, är situationer där det över huvud taget inte är lämpligt att använda sig av elektronisk identifiering med hänsyn till riskerna och frågans vikt. Frågan bör belysas ytterligare i den fortsatta beredningen.

Utredningen föreslår inget obligatorium att acceptera den statliga e-legitimationen och utvecklar inte närmare i vilka situationer myndigheter bör använda den istället för de mindre säkra alternativen (se nedan, 12.13). Försäkringskassans e-tjänster godtar i dagsläget e-legitimationer på säkerhetsnivå 3. Försäkringskassan anser att denna nivå är tillräcklig och ser i nuläget inga skäl att höja nivån.

Försäkringskassan bedömer att en sådan e-legitimation som utredningen föreslår kommer att få en mycket begränsad användning såvida det inte utvecklas tekniska lösningar för att möjliggöra smidig mobil användning. De finns redan lösningar med mjuka certifikat som är väl etablerade i samhället, särskilt bland unga. E-legitimation

på kort förutsätter att användaren har tillgång till en enhet med kortläsare, vilket i praktiken utestänger smarta telefoner och surfplattor. Av besöken via Försäkringskassans digitala kanaler utförs 70-90 procent med hjälp av smarta telefoner. Internetstiftelsens årliga undersökning (Svenskarna och internet) bekräftar bilden av att framför allt ungdomar ofta inte har tillgång till en dator. För det bredare vardagliga bruket behövs alltså en mer lättillgänglig lösning än den föreslagna.

Det bör enligt Försäkringskassan övervägas en statlig lösning på tillitsnivå 3 för att möjliggöra mobila e-legitimationer.

När det gäller hanteringen av e-legitimationer utgår utredningen från att Polisen kan och bör outsourca det mesta av den praktiska hanteringen bortsett från själva identifieringen av personen som ansöker om legitimation. Försäkringskassan anser att outsourcing är ett av flera alternativ som bör övervägas för att skapa en effektiv förvaltning. Outsourcing kräver dock att det görs en noggrann analys av sekretess-, dataskydds- och säkerhetsfrågor. Det kräver också en noggrann analys av att verksamheten kan bedrivas utifrån gällande beredskaps- och kontinuitetskrav. Försäkringskassan anser att sådana analyser behöver göras och redovisas i den fortsatta beredningen av förslaget.

12.13 Föreskrifter om användning av den statliga e-legitimationen

I den mån regeringen anser att alla myndigheter ska möjliggöra identifiering med den statliga e-legitimationen bör det ske genom formell styrning i föreskrifter.

15.4.2 Konsekvenser för enskilda

Utredningen bedömer att kostnaden för det statliga id-kortet kan anses ringa ställd i relation till det lidande som enskilda kan drabbas av om de utsätts för id-kortsbedrägerier. Det bör enligt Försäkringskassan övervägas om kostnaden för ett id-kort som i vissa situationer blir obligatoriskt och i andra situationer i praktiken kan bli obligatoriskt (givet utredningens formuleringar under avsnitt 8.6.3) bör ingå i riksnormen för försörjningsstöd. På så vis säkerställs att ingen på grund av ekonomiska skäl saknar möjlighet att skaffa statligt id-kort och e-legitimation.

Försäkringskassan har inte några synpunkter på förslagen i övrigt.

Beslut i detta ärende har fattats av rättschef Mikael Westberg i närvaro av IT-direktör Stefan Olowsson och verksjurist Åsa Pålsson, den senare som föredragande.

Mikael Westberg

Åsa Pålsson